

MILLON
SO UNIQUE
UNE OEUVRE, UNE VENTE

LE PHO (1907-2001)
Maternité, vers 1940

Mardi 18 juin à 14h
Salons du Trocadéro
5, avenue d'Eylau
75116 Paris

Arts du Vietnam

LE DÉPARTEMENT

Commissaire-priseur
Nathalie MANGEOT

Responsable MILLON Vietnam
Duy Cuong HOANG

Directrice du département
TaHsi CHANG
+33 (0)1 47 27 95 34
tchang@millon.com

Responsable du département
Peinture Vietnamienne
Ha Thu LE

Clerc
Eugénie PROVOST
+33 (0)1 47 27 95 34
asie@millon.com

Experts

Expert Art Moderne
Cécile RITZENTHALER

Expert Art Asiatique
Jean GAUCHET

LES COMMISSAIRES-PRISEURS

Alexandre MILLON
Commissaire-priseur
Président Groupe MILLON

Enora ALIX
Isabelle BOUDOT de LA MOTTE
Delphine CHEUVREUX-MISSOFFE
Cécile DUPUIS
George GAUTHIER
Mayeul de LA HAMAYDE
Guillaume LATOUR
Quentin MADON

Nathalie MANGEOT
Alexandre MILLON
Juliette MOREL
Paul-Marie MUSNIER
Cécile SIMON-L'ÉPÉE
Lucas TAVEL
Paul-Antoine VERGEAU

COMMUNICATION VISUELLE - MÉDIAS - PRESSE

Patricia LEVY
Relation Presse
plevy@millon.com

François LATCHER
Pôle Communication
communication@millon.com

Sebastien SANS, pôle Graphisme
Louise SERVEL, pôle Réalisation - Vidéo
Yann GIRAULT, pôle Photographie
Nicolas BOURREL, Webmaster

MILLON
SO UNIQUE
UNE OEUVRE, UNE VENTE

LE PHO (1907-2001), MATERNITÉ

Vente publique
Mardi 18 Juin 2024
14h

Auction
Tuesday, June 18 2024
2:00 PM

Đấu giá
Thứ Ba, ngày 18 tháng
6 năm 2024, lúc 14:00

Expositions sur
rendez-vous

Exhibitions
by appointment

Triển lãm theo lịch hẹn

Salons du Trocadéro
5 avenue d'Eylau, 75116 Paris

Informations générales de la vente, rapport de condition / ordre d'achat ;
Sale Information, Condition Report / Absentee or Telephone Bid ; Liên hệ

tchang@millon.com
T +33 (0)1 47 27 95 34

Vente en live sur :

DROUOT.com
Live

Nos Maisons

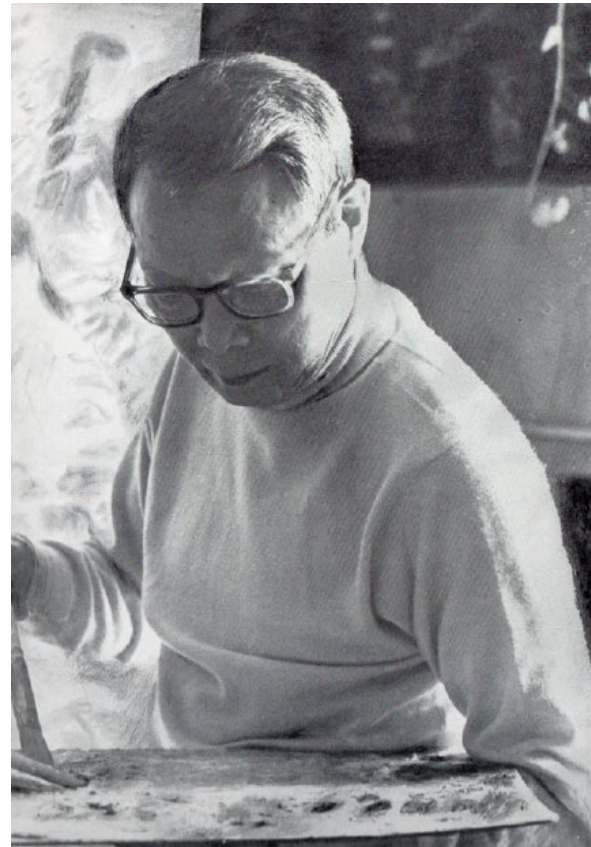
BRUXELLES · PARIS · NICE · HANOÏ

Le Pho (1907-2001)

Né en 1907 à Hadong, près de Hanoï, et mort en 2001 à Paris, Lê Phổ est un maître de la peinture vietnamienne du XXème siècle. Fils du vice-roi du Tonkin, il surmonte une enfance difficile grâce à son talent et sa passion pour l'art.

À 16 ans, il entre à l'école professionnelle d'Hanoï et, deux ans plus tard, intègre la première promotion de l'École des Beaux-Arts d'Indochine. Sous la direction de Victor Tardieu et Joseph Inguimberty, il reçoit une formation complète mêlant pratiques picturales occidentales et traditions artistiques asiatiques. Son talent précoce est rapidement remarqué par Tardieu, qui le recrute comme assistant pour l'Exposition Coloniale de 1931. Il expose alors aux côtés de Le Van De, To Ngoc Van, Thang Tran Penh et Do Dun Thun.

En 1932, il suit des cours à l'École des Beaux-Arts de Paris, découvrant la peinture occidentale lors de voyages en Europe. En 1933, de retour au Vietnam, devient professeur aux Beaux-Arts d'Indochine et réalise des portraits impériaux. Un voyage déterminant à Pékin en 1934 enrichit son style avec la tradition picturale chinoise. En 1937, il s'installe définitivement à Paris, découvrant les avant-gardes européennes et les œuvres de Bonnard, Matisse et Dufy. Pendant la Seconde Guerre mondiale, rencontre André Romanet, Pierre Bonnard et Henri Matisse, qui influencent son style. En 1963, il signe un contrat de quasi-exclusivité avec la galerie américaine Wally Findlay, produisant de grandes huiles sur toile, très colorées.

© DR

Lê Phổ, issu d'une éducation raffinée, combine l'héritage occidental et l'art traditionnel vietnamien, avec des influences chinoises. Ses œuvres, exposées en Europe et aux États-Unis, figurent dans des collections permanentes de musées prestigieux.

Son œuvre se divise en deux périodes clés : ses débuts avec des peintures sur soie et techniques asiatiques, puis une transition vers des peintures à l'huile inspirées des impressionnistes. Cette évolution reflète son intégration des avant-gardes européennes, influencée par des artistes comme Bonnard et Matisse.

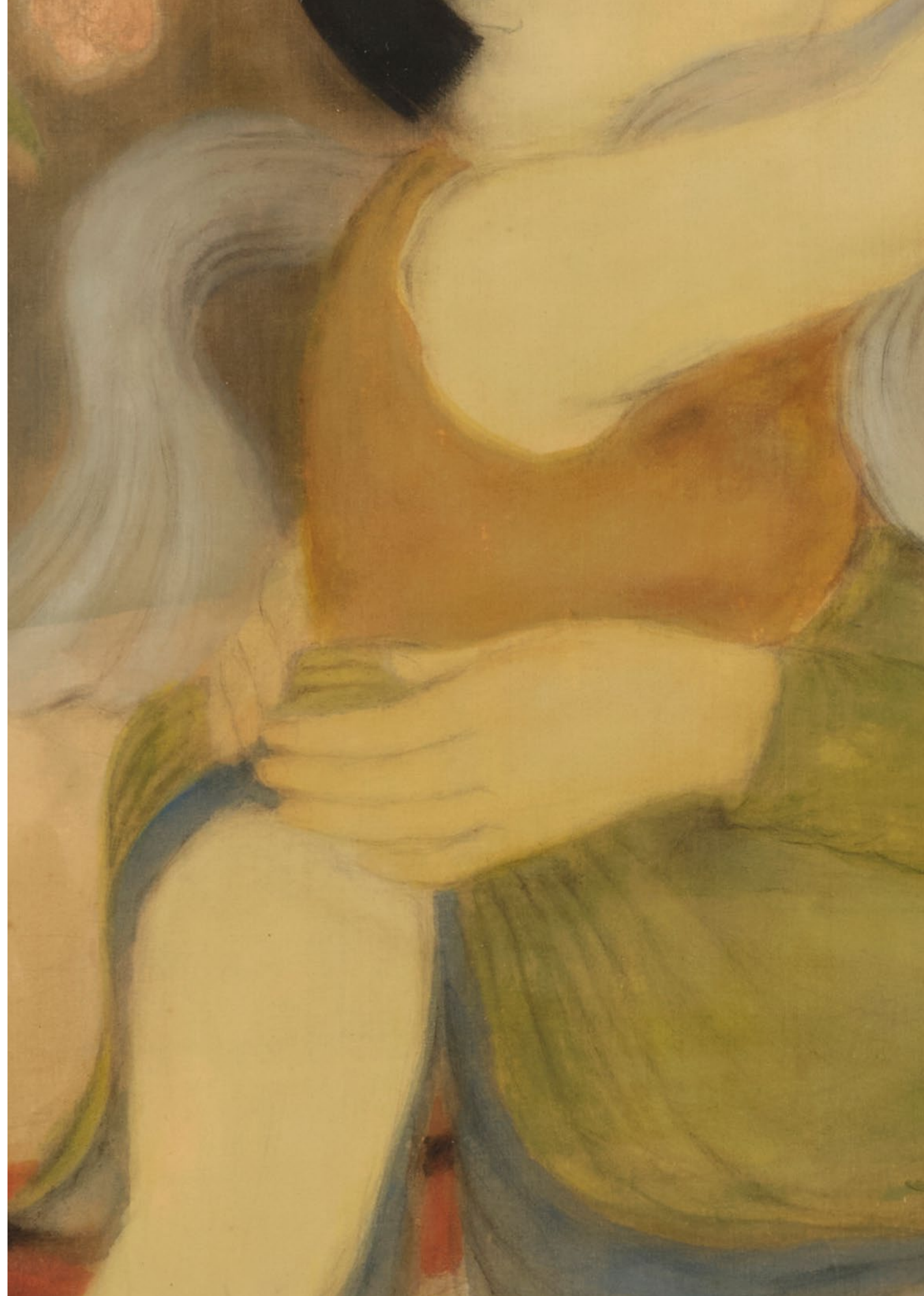
Born in 1907 in Hadong, near Hanoi, and passing away in 2001 in Paris, Lê Phổ stands as a master of 20th-century Vietnamese painting. The son of the Vice King of Tonkin, he overcame a challenging childhood through his exceptional talent and passion for art.

At the age of 16, he entered the professional school in Hanoi and, two years later, joined the inaugural class of the Indochina School of Fine Arts. Under the guidance of Victor Tardieu and Joseph Inguimberty, he received a comprehensive education that fused Western pictorial techniques with Asian artistic traditions. His early talent was quickly recognized by Tardieu, who recruited him as an assistant for the 1931 Colonial Exhibition, where he exhibited alongside Le Van De, To Ngoc Van, Thang Tran Penh, and Do Dun Thun.

In 1932, Lê Phổ pursued further studies at the École des Beaux-Arts in Paris, exploring Western painting during his travels across Europe. Upon returning to Vietnam in 1933, he became a professor at the Indochina School of Fine Arts and created portraits of the imperial family. A pivotal trip to Beijing in 1934 enriched his style with Chinese pictorial traditions. In 1937, he permanently relocated to Paris, where he encountered the European avant-garde and the works of Bonnard, Matisse, and Dufy. During World War II, he met André Romanet, Pierre Bonnard, and Henri Matisse, who significantly influenced his evolving style. In 1963, he signed a near-exclusive contract with the American gallery Wally Findlay, producing large, vibrant oil paintings.

Lê Phổ's refined education allowed him to blend Western heritage with traditional Vietnamese art, incorporating Chinese influences. His works, exhibited across Europe and the United States, are featured in the permanent collections of prestigious museums.

His oeuvre is characterized by two major periods: the initial phase, focused on silk paintings and Asian techniques, and a later transition to oil paintings inspired by the Impressionists. This progression reflects his integration of European avant-garde influences, notably from artists like Bonnard and Matisse.

1

LE PHO (1907-2001)
Maternité, vers 1940

Encre et gouache sur soie
Signé et cachet en haut à droite
Encadrement sous verre
62.5 x 46 cm (à la toile)
58 x 45.5 cm (à la vue)

Provenance :
Collection particulière française.

Maternity, circa 1940

Ink and gouache on silk
Signed and stamped at the top right
Framed under glass
62.5 x 46 cm (canvas size)
58 x 45.5 cm (visible size)

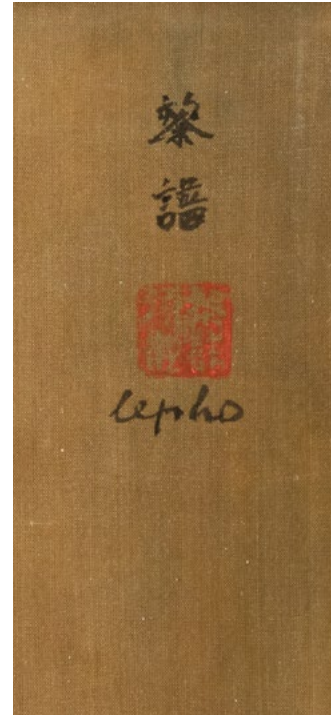
Provenance :
French private collection.

Mẫu tử, khoảng năm 1940

Mực và bột màu trên lụa
Ký tên và đóng dấu ở góc trên bên phải
Khung kính
62.5 x 46 cm (kích thước vải)
58 x 45.5 cm (kích thước nhìn thấy)

Xuất xứ :
Bộ sưu tập tư nhân Pháp.

200 000/300 000 €

Détail de la signature

© DR

© DR

© DR

Fig.1

© DR

Les femmes élégantes et charmantes apparaissent dans de nombreuses peintures de Lê Phổ, portant un bandeau blanc et vêtues d'une robe en soie moderne, appelée áo dài cách tân. Une confusion est née autour de cet ornement blanc dans les cheveux des femmes, certains supposant qu'il s'agissait d'un signe de deuil familial - en contraste avec l'utilisation du noir en Occident. Cependant, en examinant l'histoire de la période indochinoise, il est prouvé que, dans les années 1930 à Hanoï, les jeunes femmes avaient tendance à embellir leur coiffure avec un bandeau blanc. De nombreuses photos montrent des jeunes femmes portant du blanc - comme une nouvelle mode - à côté du noir plus conventionnel. En observant d'autres artistes, on peut voir dans une charmante laque d'Alix Aymé, «Le marché aux fleurs du Têt» (fig.1), des vendeuses, dont l'une avec un bébé dans les bras, portant des bandeaux blancs. Ce style moderne apparaît également dans la littérature vietnamienne, comme le mentionne l'écrivain prolifique Nguyễn Công Hoan dans son célèbre ouvrage «Ngư Ời ngư Ờa ngư Ờa ngư Ời», en décrivant une courtisane :

«[...] Une femme d'une trentaine d'années, vêtue de satin marron, avec un bandeau blanc sur la tête, qui descend jusqu'à sa taille, se tenait au bout du trottoir [...].»

Évidemment, une femme cherchant à divertir les hommes ne voudrait jamais paraître liée à quelque chose de malheureux. Par conséquent, nous pouvons considérer que le bandeau blanc était plutôt un style de mode rafraîchissant de l'époque, probablement inspiré par les Français à Hanoï, et qui a inspiré Lê Phổ dans son approche impressionnante des femmes vietnamiennes dans ses peintures.

Artemisia Gentileschi, *Madonna and Child*, ca.1614, Galleria Spada, Rome

Fig.2

© DR

En regardant le garçon, on peut être surpris de voir son visage curieusement âgé. En revanche, le garçon présente des traits faciaux mûrs plutôt qu'un regard innocent ou adorable. En considérant l'histoire de l'art, on peut obtenir des insights intéressants sur la manière dont Lê Phổ est arrivé à ce bébé à l'apparence adulte. La mère attentive regarde son enfant et l'enfant tend la main vers sa mère, évoquant indéniablement l'image de la Vierge Marie et de l'Enfant Jésus. Lê Phổ n'a pas strictement suivi le concept de l'homunculus (petit homme), qui signifie littéralement que Jésus était parfaitement formé et inchangé, un sage comme Benjamin Button. Au lieu de cela, il a représenté le bébé avec une apparence potelée et une épaisse chevelure noire - un enfant typiquement asiatique, tandis que sa mère affiche un comportement élancé, élégant et nourricier. Le bébé au visage adulte par Lê Phổ combine deux méthodes principales de représentation de l'Enfant Jésus : un visage mature et peu attrayant - standardisé par les artistes médiévaux - et un style de bambin angélique - adoré par le réalisme de la Renaissance. L'artiste a dû être influencé par l'un des motifs les plus populaires de l'histoire de l'art (exemple : fig.2), ici avec une touche gracieuse d'identité vietnamienne.

Enfin, les couleurs du christianisme sont légèrement rappelées dans la scène, à travers le tissu bleu de la robe de la mère et la table basse en laque rouge. Dans les représentations religieuses de Jésus et Marie, les couleurs sont souvent peintes ensemble, soit en vêtements extérieurs, soit en vêtements intérieurs. Lê Phổ a délicatement montré une courbe bleue discrète, au lieu d'une robe bleue, démontrant ainsi son observation subtile pour préserver la délicatesse vietnamienne. La teinte bleue, dans ce cas, symbolise l'espoir et connote le statut privilégié de la mère, tandis que la laque rouge représente des traits liés à la maternité, y compris l'amour, la passion et le dévouement. En utilisant le chroma rougeâtre de la laque, l'artiste présente fièrement l'un des matériaux les plus connus du Vietnam : le SỜn ta. Ces deux couleurs contrastantes ne sont pas exposées massivement comme dans de nombreuses peintures de la Renaissance, qui ont des fonctions catholiques, mais sont utilisées intelligemment par Lê Phổ. Ainsi, sa version de la Vierge et de l'Enfant Jésus se concentre purement sur la maternité et la protection, avec une palette exquise, pensée pour être en harmonie avec l'esprit de son pays natal.

The elegant and charming women appear in many paintings of Lê Phổ, using a white headband and dressing up in a modern silk dress, called áo dài cách tân. There have been confusion on the white ornament on the lady's hair, assuming that is a sign of family having a funeral - in contrast with using black color in the West. However, scrutinizing through the history of Indochine period, there are proofs that during the 30s decade in Hanoi, there was a trend of young lady embellishing her hairdo with whiten band. Many photos have been taken showing young women using white - as a new style of adornment - beside black as a conventional way. Reaching out the other artists, one can see in a charming lacquer by Alix Aymé - The flower market on Tet - is full of female vendors, one even with a baby on her arms, wearing white headbands. This then modern style likewise appears in Vietnamese literature, as the prolific writer Nguyễn Công Hoan mentioned in his famous work "Người ngựa ngựa người", while describing a courtesan :

"[...]A woman in her late thirties, dressed in brown satin, with a white band on her head, which drops down to her waist, stood at the end of the sidewalk[...]"

Obviously, a woman looking to entertain men would never want to appear herself related to any unlucky thing. Therefore, we can consider the white headband is rather a then refreshing style of fashion, that might be originated from the French in Hanoi, which inspired Lê Phổ with impressive approach to Vietnamese women in his paintings.

Looking down to the boy, one might be surprised seeing his wildly old face. On the other hand, the boy bears a mature facial features rather than an innocent or adorable look. Considering art history, we can gain some engrossing insights into how Le Pho has come to this man-like baby. The caring mother looks at her child and the child reaches for his mother, is undoubtedly the spitting image of the Blessed Virgin Mary and Baby Jesus. Lê Phổ did not strictly followed the concept of homunculus (little man), which literally means that Jesus was perfectly formed and unchanged, a wise man like the case of Benjamin Button. Instead, he depicted the baby in a chubby appearance with thick black haircut - a typical asian child, while his mother showing a slender, elegant though nurturing behaviour. The adult-looking baby by Lê Phổ combines two main methods of drawing Baby Jesus: an unlovely mature face - which was standardized by medieval artists and a cherubic bambino style - which was adored by realism of Renaissance times. The artist must has been influenced by one of the most popular motif in the history of art, here with a graceful touch of Vietnamese identity.

Last but not least, the colors of Christianity is slightly reminded in the scene, through the blue inner cloth of the mother's dress and the red lacquer low table. In religious depiction of Jesus and Mary, the colours are painted together as either outer or inner wear. Lê Phổ solely demonstrated a gentle, discreet blue curve, instead of a blue dress, has shown his subtle observation in keeping Vietnamese delicacy. Blue hue in this case is shown as the symbol of hope and connotes the mother's privileged status, while the red lacquer signifies traits connected with motherhood, including love, passion, and devotion. Using the reddish chroma of lacquer, the artist proudly introduced one of the most well-known material of Vietnam: Sơn ta. These two contrasting colors do not exposed massively as in many Renaissance paintings, which bearing its catholic functions, but was used smartly by Lê Phổ. Therefore, his version of the Virgin and Jesus baby is purely focus on maternity and protection, with an exquisite pallets, thought to be harmonious with the spirit of his homeland.

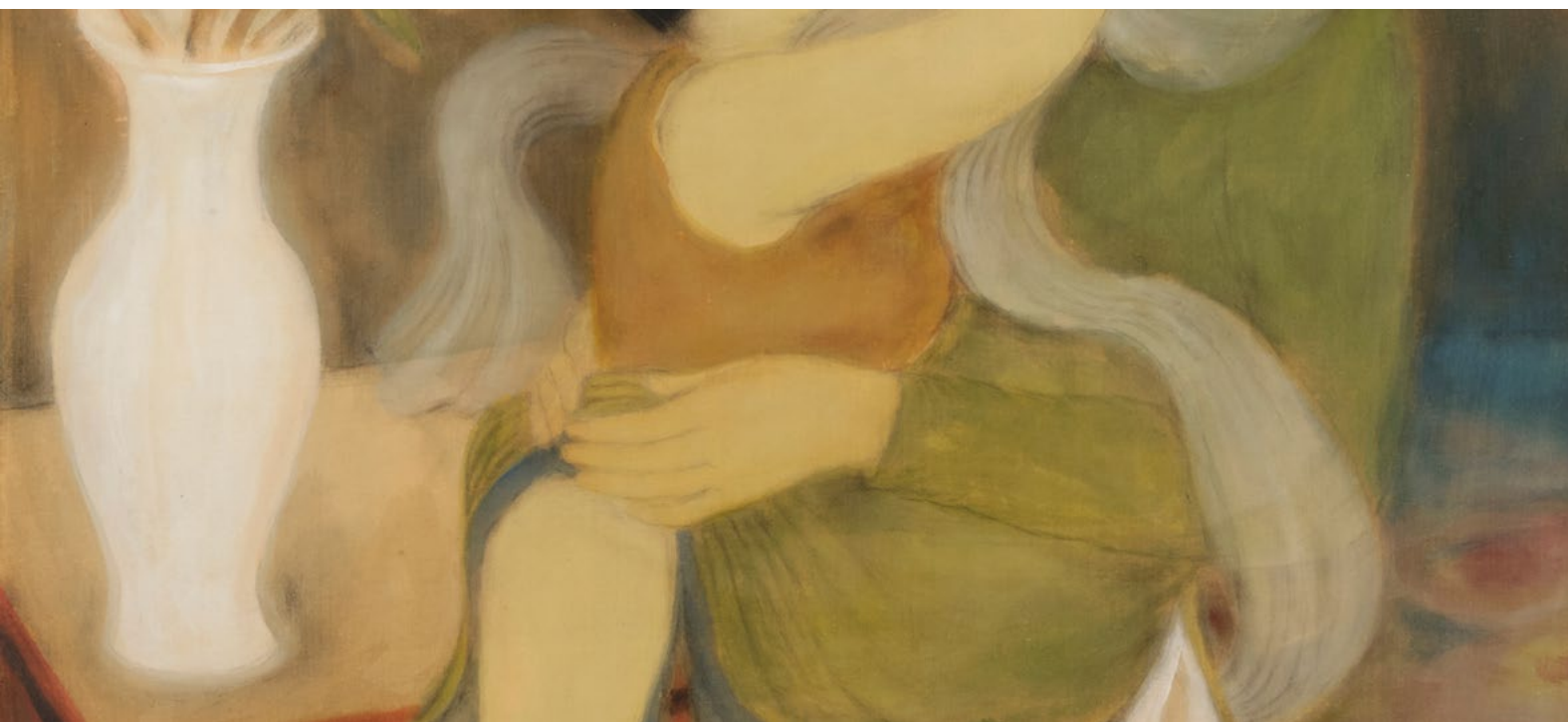
Những người phụ nữ thanh lịch, duyên dáng xuất hiện nhiều trong tranh của Lê Phổ, ta thường xuyên bắt gặp hình ảnh họ vấn khăn trắng và mặc áo dài bằng lụa, gọi là áo dài cách tân. Tuy nhiên, hình ảnh dải vải trắng trang trí trên tóc ấy đã gây nhiều hiểu nhầm, bởi quan niệm truyền thống Việt cho rằng đó là dấu hiệu gia đình đang có tang chế - trái ngược với việc sử dụng màu đen ở phương Tây. Tuy nhiên, nếu soi chiếu lại lịch sử thời kỳ Đông Dương, sẽ thấy có bằng chứng rằng, trong thập niên 30 ở Hà Nội đã xuất hiện trào lưu các thiếu nữ tô điểm mái tóc bằng dải vải trắng, như một cách làm duyên. Trong häng hà sa số các bức ảnh tư liệu được chụp cho thấy những phụ nữ trẻ sử dụng khăn vấn màu trắng - như một phong cách trắng điểm thời thượng - đứng bên cạnh những người vẫn dùng khăn vấn màu đen truyền thống. Tiếp cận các nghệ sĩ khác, người ta có thể thấy trong bức tranh sơn mài quyến rũ của Alix Aymé - Chợ hoa ngày Tết - đầy rẫy những người phụ nữ bán hàng, thậm chí có người còn bế em bé trên tay, vấn khăn trắng muốt, dải vải được bỏ dài tới ngang lưng. Những điểm tô mang tính cách tân thời bấy giờ cũng được ghi lại trong văn học Việt Nam, như nhà văn nổi tiếng Nguyễn Công Hoan đã đề cập trong tác phẩm kinh điển "Người ngựa ngựa người", ta nhận thấy chi tiết cô gái làng chơi diện khăn trắng bỏ giọt, một kiểu làm duyên thời đó. "[...]Một bà trạc độ ngọt ba mươi tuổi, mình mặc xa tanh nâu, đầu quàng khăn bịt trắng, bỏ giọt xuống tận bụng, đứng ở đầu hè[...]"

Rõ ràng, một người phụ nữ muốn mua vui cho đàn ông sẽ không bao giờ khiến mình có liên quan đến bất kỳ điều gì không may mắn. Vì vậy, chúng ta tin rằng dải khăn vấn trắng là một phong cách thời trang khá mới mẻ thời đó, có thể bắt nguồn từ người Pháp ở Hà Nội, đã truyền cảm hứng cho Lê Phổ với cách tiếp cận ấn tượng tới hình ảnh người phụ nữ Việt Nam trong tranh của ông.

Nhìn xuống cậu bé, người ta có thể ngạc nhiên khi thấy khuôn mặt già nua đến lạ lùng. Mặt khác, cậu bé mang nét mặt trưởng thành hơn là vẻ ngoài ngây thơ hay đáng yêu. Xem xét lịch sử nghệ thuật, chúng ta có thể lần theo một số minh chứng sâu sắc lí giải việc Lê Phổ đã đến với "đứa bé có khuôn mặt đàn ông" này như thế nào. Người mẹ ân cần nhìn con mình và đứa trẻ đưa tay ôm lấy mẹ, gợi nhắc rất rõ tới hình ảnh tiêu biểu của Đức Mẹ Đồng Trinh Maria và Hài Nhi Giêsu. Lê Phổ đã không tuân thủ cứng nhắc khái niệm homunculus (người đàn ông nhỏ

bé), nghĩa đen là Chúa Giêsu được sinh ra là một người đàn ông hoàn hảo và không thay đổi, một nam nhân trí tuệ và mẫn tiệp như trường hợp của Benjamin Button. Thay vào đó, họa sĩ miêu tả đứa bé với dáng vẻ mũm mĩm cùng mái tóc đen dày - điển hình của một đứa trẻ châu Á, trong khi mẹ cậu lại thể hiện dáng vẻ mảnh mai, thanh thoát, đầy vẻ nâng niu, chiều chuộng cậu con trai. Hình tượng hài nhi có khuôn mặt một người đàn ông trưởng thành của Lê Phổ kết hợp hai phương pháp điển hình ở phương Tây: Khuôn mặt già dặn, trưởng thành - được tiêu chuẩn hóa bởi các họa sĩ thời Trung cổ và phong cách bambino bị bầm - được yêu thích bởi chủ nghĩa hiện thực thời Phục hưng. Người nghệ sĩ chắc hẳn đã bị ảnh hưởng bởi một trong những mô-típ phổ biến nhất trong lịch sử nghệ thuật, ở đây mang đậm nét duyên dáng của bản sắc Việt Nam.

Cuối cùng nhưng không kém phần quan trọng, màu sắc của Thiên Chúa Giáo được gợi nhớ đôi chút trong khung cảnh bức tranh, thông qua lớp vải lót màu xanh dương trên váy người mẹ và chiếc bàn chân quý bằng sơn ta màu đỏ. Trong các mô tả tôn giáo về Chúa Giêsu và Đức Mẹ Maria, các màu sắc ấy được tô điểm cùng nhau cho trang phục bên ngoài hoặc bên trong. Lê Phổ chỉ khoe đường cong nhẹ nhàng, kín đáo màu xanh thay vì họa một chiếc váy toàn màu xanh, đã thể hiện sự tinh tế trong việc giữ nét duyên dáng nền nã của người phụ nữ Việt. Màu xanh lam trong trường hợp này được coi là biểu tượng của hy vọng và bao hàm địa vị có học thức của người mẹ, trong khi màu đỏ của nước sơn ta biểu thị những đặc điểm liên quan đến tình mẫu tử, bao gồm tình yêu, niềm đam mê và sự tận tâm. Ta thấy, việc họa sĩ sử dụng gam màu đỏ cho chiếc bàn truyền thống, ông đã ý nhị nhắc tới một trong những chất liệu nổi tiếng nhất của Việt Nam: Sơn ta. Hai gam màu tương phản này không xuất hiện ồ ạt như nhiều bức tranh thời Phục hưng mang chức năng tôn giáo mà được Lê Phổ sử dụng một cách tài tình, khéo léo. Vì vậy, phiên bản Đức Mẹ Đồng Trinh Maria và Chúa Giêsu Hài Đồng của ông hoàn toàn tập trung vào tình mẫu tử thiêng liêng và sự chở che bảo bọc của người mẹ với con, cùng những hoà sắc tinh tế nhã nhặn, đã mang tới cho người xem một tinh thần Á Đông dạt dào từ mảnh đất quê hương ông.

MILLON

La première et unique maison de ventes occidentale
à s'implanter au Vietnam !

Record mondial pour une œuvre de l'artiste Tran Phuoc Duyen, adjugée à 377 000€ (frais inclus), lors de notre dernière vente en duplex avec Paris, depuis Hanoï.

Pourquoi choisir de vendre chez nous ?

Pionniers au Vietnam : Nous sommes la première maison de vente internationale à avoir réussi à nous implanter au Vietnam. Notre équipe d'experts couvre tous les domaines, du mobilier et des objets d'art classiques à la création moderne et contemporaine vietnamienne.

Réseau d'acheteurs exceptionnel : Grâce à notre présence au Vietnam, nos ventes attirent aussi bien les collectionneurs locaux qu'internationaux. Contrairement aux ventes uniquement en France, nous travaillons en étroite collaboration avec les collectionneurs et institutions privées locales. De plus, nous offrons un service sans barrière de langue pour faciliter la participation aux ventes et les services après-vente.

Facilité et proximité : Avec un vaste réseau établi en France et en Europe, vous trouverez facilement un correspondant à proximité. Vous pouvez simplement déposer votre lot dans un lieu proche de chez vous et le vendre à Paris, en duplex avec Hanoï.

Nos bureaux permanents d'estimation

MARSEILLE · LYON · BORDEAUX · STRASBOURG · LILLE · NANTES · RENNES · DEAUVILLE
BARCELONE · MILAN · SPA · WATERLOO · LAUSANNE · HANOI

VENTES EN PRÉPARATION

Septembre 2024

MASTERS

- Peintres vietnamiens

Novembre 2024

ARTS DU VIETNAM DUPLEX

Paris - Hanoï

Contact

TaHsi CHANG

01 47 27 93 29

tchang@millon.com

Retrouvez toutes les informations et actualités sur
www.millon.com

Pour les clients au Vietnam,
notre bureau Millon Vietnam vous accueille au

14 Thuy Khue, Tay Ho, 100.000 Hanoï
Văn phòng của chúng tôi, Millon Việt Nam,
chào đón quý khách tại 14 Thuy Khuê, Tây Hồ, Hà Nội

